Hana Jonáková: ***Proměny intelektuálů ve vývoji od moderní k postmoderní společnosti (na základě teoretického konceptu Zygmunta Baumana „Legislators and Interprets")***

Posudek na diplomovou práci

Diplomová práce Hany Jonákové je věnována problematice proměny role intelektuála v období moderny a postmoderny. Inspirována koncepcí Zygmunta Baumna sleduje vývoj, v němž byl intelektuál „legislátor", coby tvůrce modernistického projektu, vystřídán v postmoderním světě intelektuálem „interpretem", jehož úlohou je nikoli projektovat, nýbrž (pouze) tento svět vykládat. Práce má ryze teoretickou povahu a je psána esejistickým způsobem.

Za jeden z problematických momentů předloženého textu považuji skutečnost, že autorka nikde nedefinovala dostatečně zřetelně a jednoznačně základní pojmy, které tvoří konceptuální rámec jejího výkladu, tj. výrazy „legislátor" a „interpret". Je to zejména patrné u „legislátora"; tento pojem sice figuruje v textu od samého počátku, avšak teprve v průběhu četby si čtenář může postupně z mnoha ne zcela jednoznačných formulací poskládat komplexnější, i když stále ještě dosti „zamlžený" obraz o tom, kdo to „legislátor" je. Druhá pozice – pozice interpreta je (ve srovnání s legislátorem) značně „upozaděná" a zůstává načrtnuta v hodně hrubých obrysech.

Navíc není příliš zřejmé ani to, zda autorka ve svém výkladu pojímá intelektuála v poloze weberovského ideálního typu (zdůrazňujícího určité „ideální" rysy), či zda jí tento pojem slouží jako konstrukce vyjadřující průměrné charakteristiky, jež jsou u zástupců tohoto společenského „stavu" nejrozšířenější. Zobecňující pohled na toto téma pak vede mj. i k tomu, že se zcela ignorují jednotlivé národní specifiky, mj. např. to, že sociální pozice české inteligence a českých intelektuálů byla a je z řady historických důvodů jiná, než v sousedních zemích. Ostatně v řadě případů není jasné, zda soudy, které autorka o intelektuálech formuluje, mají být univerzálně platnými, a nebo pouze dobově omezenými. Při tomto velice mlhavém způsobu psaní pak už příliš nepřekvapí, že zpočátku politicky nezařazený intelektuál se na str. 27 – 28 z ničeho nic stává představitelem levice, aniž by bylo považováno za nutné, to nějak komentovat.

Práci nepovažuji za příliš zdařilou ani z hlediska uspořádání obsahu. Výklad není rozvíjen dostatečně systematickým způsobem a četba mnohdy navozuje dojem jakéhosi pohybu v kruzích (kdy se čtenář opakovaně dostává k tvrzením, které jsou mu z předchozích stránek velmi povědomá). Zbytečně podrobné členění textu do jednotlivých subkapitol orientaci nepomáhá, ale spíše ji komplikuje.

Sporný prvek nakonec přestavuje i esejistický způsob psaní. Text je plný obecných tvrzení (nárokujících si obecnou platnost), aniž by byla pociťována sebemenší potřeba tato tvrzení nějak argumentačně zdůvodňovat. Jedním příkladem za všechny budiž konstatování nacházející se na str.20: „Odcizení, pocit odloučení, nespojitosti s existující sociální realitou, lze považovat pro identifikaci intelektuála v jistém ohledu za více významný než moment vzdělání." Autorka toto a jiná podobná tvrzení uvádí bez toho, aby se jakkoli obtěžovala uvést, z jakých pramenů pro ně načerpala inspiraci, či jaké analýzy ji k závěru tohoto typu přivedly.

Celkově mohu konstatovat, že přes všechny uvedené kritické výhrady doporučuji práci Hany Jonákové k obhajobě a hodnotím ji jako dobrou.

Praha 15. 5. 2006

doc. PhDr. Jiří Šubrt, CSc.